

נר לשולחן שבת

פרשת פינחס

גליון 913 תשפ"ה

"שבת מבורכים"
המולד: יום שישי בשעה עשר
42 דקות 5 חלקים

"פינחס ... השיב את חמתי והיתה לו ולזרעו אחריו ... תחת אשר קנא".

פינחס - כוח של עזות ותקיפות להציל את ישראל ולהיטיב לזולתו!

בעת מלחמת העולם השנייה, בהיות סבי רבי דוד סומפולנסקי בחור פליט במדינת שבדיה, חזר יום אחד מלימודיו בפקולטה לרפואה וטרינרית בשטוקהולם והנה הבחין בקבוצת ילדים מטיילים עם מדריך שבדי. אמר לעצמו: "ילדים עם שיער שחור ועינים כהות אינם שבדים, בוודאי יהודים הם".

הוא ניגש אליהם ופתח איתם בשיחה, התברר לו שכולם פליטים שהובאו בשנת תרצ"ז 1938 מגרמניה בגיל רך על ידי ארגונים הומניטרים ונקלטו במשפחות נוצריות בצפון שבדיה. רבי דוד הסביר להם שהם יהודים, דבר שכבר לא היה ברור לרובם. הוא המשיך ושאל: "מי רוצה להצטרף אתי ולגור בבית משפחה יהודית?", רק ילד אחד טהור לב, אלי רוזנר שמו, עזב מיד את קבוצת הילדים ונצמד לסבי אשר הביאו הביתה לבית הוריו גיבורי החיל ואנשי החסד רבי שמשון ומרת חנה דבורה.

השלטונות השבדים התנגדו כמובן למעשה הזה של 'חטיפת' ילד מבית מאמציו השבדים על ידי משפחת פליטים, דבר שהוא גם עבירה פלילית כמובן... גם הנהלת הקהילה היהודית בשטוקהולם לא אהבה את הרעיון 'להסתבך' עם רשויות החוק בשביל להציל ילד יהודי משמד. אבל ר' שמשון היה נחרץ באומרו: "הילד לא יצא מביתי, כאן יהיה ביתו וכאן יגדל!"

לאחר דין ודברים מסובך נכנעו הרשויות מול עמידתו האיתנה, ואישרו את הבקשה. אלי נקלט במשפחה והיה כאחד מילדי הבית. רבי דוד התמסר לחינוכו והיה לו כאח בוגר. בהגיעו לגיל מצוות נערכה לאלי חגיגת בר מצוה בביתם כאחד מבני הבית.

לאחר המלחמה, שני אחיו ששרדו בנס את מחנה בוכנוולד הגיעו לשבדיה. כאשר משפחת סומפולנסקי שבה לדנמרק, נמסרה הדירה בה גרו למשפחת רוזנר שהתאחדה מחדש. כשבגר, גלה למקום תורה, לישיבת גייטסהד. אלי ואחיו זכו להקים דורות ישרים מבורכים של שומרי תורה ומצוות, מהם תלמידי חכמים. לימים התחתן אחד מנכדיו עם נינתו של ר' שמשון, בת הגאון רבי יהודה אריה דינר, רב בית הכנסת "דברי שיר", ונתקיים בו הפסוק "שלח לחמך על פני המים כי ברוב ימים תמצאנו!"

שוו בנפשכם כמה עוז צריך להיות לפליט לגשת לקבוצת ילדים זרה בארץ מקלטו שהולכים עם המדריך שלהם ושייכים למשפחות מקומיות, ולקרוא להם להצטרף אליו! כמה גבורת נפש צריך לעמוד בלא היסוס כנגד השלטונות בארץ מקלטו ומול אנשי הקהילה, כדי להציל ילד יהודי לדורי דורות! ("אחד מעירי" נר לשולחן שבת" שמחת שלמה")

"יפקד ה' אלקי הרוחות ... איש על העדה" - "ריבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד, ואינן דומים זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו". (כ"ו ט"ו רש"י)

מעשה באברך אמריקאי שלמד מספר שנים בישיבת מיר בירושלים. אחרי חזרתו לארה"ב חלה במחלה אנושה ואחר כמה שנים נפטר, והשאיר אחריו אלמנה וילדים צעירים מאד, ביניהם ילדה בת שמונה. ראש הישיבה, הגאון רבי נתן צבי פינקל עודד אותם מאד ואמר לילדים שירגישו שהוא כמו אבא שלהם, ושיכתבו לו מכתבים עם שאלות אליו והוא יענה להם. כך עשו ושמחה גדולה היתה להם בהריצם 'שאלות' ושמחה כפולה כשקיבלו 'תשובות'. רק הילדה היתה עגומה "אינני יודעת מה שואלים ואין כותבים לראש הישיבה" התלוננה.

יום אחד היא קיבלה מכתב מראש הישיבה. בתוכו היה ציור גדול, לב מצוייר בצבעי ילדים עם כמה מילות אהבה וברכה, חתום "נתן צבי פינקל!"

הילדה - היום אמה לילדים סיפרה: "בקבלי מכתב זה הרגשתי חום ואהבה מלטפת שלא הרגשתי מאז שאבי נפטר!" ("ישורון" כ"ו)

הגאון רבי שלמה פיירפילד ראש ישיבת "שאר ישוב" בשכונת פארקווי בעיר ניו יורק, מלבד גדולתו בתורה היה איש חינוך מופלא: רבי שלמה פיירפילד לא התעלם מהכשלונות של התלמידים, מהליקויים, מהצדדים האפלים של הלב האנושי, הוא פשוט חיכה להזדמנות מתאימה.

תלמיד בישיבה לא הופיע לתפילת שחרית במשך יומיים. "חסרת לי!" אמר לו ראש הישיבה. התלמיד שמע במילים אלו האשמה-התקפה של 'איפה היית?' יותר מאשר חיבה והוא השיב בשקר גמור, בזה הגיעה השיחה לקיצה והעימות הסתיים. אחרי שישה חודשים קרא רבי שלמה לאותו תלמיד ושאלו בקול רך: "זכור לך שלפני שישה חודשים שאלתי אותך על תפילת שחרית".

"כן" השיב הנער "האם שמור בזכרוניך שאמרת משהו שאינו אמת." "כן" ענה הנער. שקט השתרר בחדר. "מדוע חיכה הרבי זמן כה רב להזכיר לי זאת?" שאל הנער, מתוך חרדה שמא העכיר את מסכת יחסיו עם הרבי על ידי השקר הגס.

"לפני שישה חודשים עדיין לא צמחו לך אוזניים, עכשיו יש לך אוזניים..."

לא כל קהילה זוכה ל"איש על העדה"...

הגאון רבי ישראל זאב גוסטמן סיפר כי רבן של ישראל, הגאון רבי חיים עוזר נהג להתבדח על כך שבזכות החפתים שלו זכה להיות רבה של וילנה...

מעשה שהיה כך היה: רבי חיים עוזר למד בוולוז'ין, היה ידוע בכינויו "העילוי מאיוויה" ו"תלמיד חבר" של רבי חיים מבריסק. אחר חתונתו הוצעה לו משרה בעיירה קטנה בליטא. רבי חיים עוזר הלך לשבות באותה עיירה שבת, כדי להבחין אם הוא ראוי למשרת רב העיירה, במהלכה גם התעתד לעבור ראיון.

רבי חיים עוזר מסר מספר שיעורים במהלך השבת ותושבי העיירה התפעלו מאוד. אך מועצת הקהילה שהתכנסה במוצאי השבת החליטה שלמרות יכולותיו הם לא יוכלו לקבלו לרב, כי ניכר שהוא מודרני מדי... שהרי הוא עונד חפתים...

בשל כך רבי חיים עוזר חזר לבית המדרש, עד שנקרא להתמנות לרבה של וילנה - היה זה בגיל עשרים ושתיים, הוא תפס את מקומו של חמיו שנפטר, הגאון רבי אליהו אליעזר גרודז'נסקי, חתנו של רבי ישראל סלנטר - כך אמר לימים רבי חיים עוזר: "בגלל החפתים שלי הפכתי לרבה של וילנה!" ("איש האשכולות")

הרבי מנדבורנה ה"באר יעקב" דרש מצוות הישיבה שיהיו קשורים וקשובים לצרכי הבחורים בכל פרט ואף להיות איתם בקשרי ידידות וחביבות יתירה.

סיפר ראש הישיבה: "כמה פעמים נזדמן לי לשמוע ממנו הוראות שונות בענינים אלו. כגון, איש צוות בישיבה אסור לו להסתפק לצאת ידי חובה בהשתתפות בחתונתו של אחד מתלמידי הישיבה, אלא עליו להוכיח במשך ימי השמחה שהוא משתתף בשמחתו של הבחור כמו היה קרובו וידידו הנאמן.

כמשל היה אומר כמה דוגמאות. מי שגר בסביבת השמחה, שיבוא לאחל 'מזל טוב' גם בשבת אופרוף.

מאד היה נהנה עת הביאו לו בחורי הישיבה חידושי תורה או סיכומים והיה משבח אותם מאוד. יכלו לראות על שולחנו סמוך לערימת הקויתלך מחברות חידושי תורה שקיבל מבחורים, דבר שנתן לו הרבה חיות.

ישנם גם מכתבים שכתב לבחורים צעירים בהם הוא מודה להם על ששלחו לו דברי תורה".

יבחר הקורא מותרת: "איש על העדה" - "בן בנות צלפחד דוברות"...

"האדמו"ר מדינוב, ה"בני יששכר" גם בעת קבלת הקהל היה כותב חידושי תורה כשהיה מקבל קויתלך, כדי לנצל את הזמן בצורה מירבית. נשים רבות שהיו באות לקבל ברכתו ועצתו בראותן זאת לא ידעו כי הוא כותב חידושי תורה, על כן היו אומרות שהוא רבי טוב - כל מה שאומרים לו הוא רושם...

פעם כאשר באה לפניו אישה ורבינו שאלה למבוקשה. השיבה לו כי כבר היתה אצלו לפני זמן מה והוא רשם בשעתו את משאלתה בספרו. על כן יציא נא את ספרו ויסתכל שם...

לאחר פטירתו באה פעם אישה אל בנו, רבי דוד מדינוב ונתנה לו קויתל, לפני לכתה אמרה לו: "אתם כבר לא כמו אביכם..." וישב לה רבי דוד: "נכון, אף אני יודע זאת. אבל על סמך יסוד מה את אומרת כך?"

ותען האישה ותאמר: "אצל אביכם, כאשר היו באים אליו ומציגים בפניו בקשה מסויימת, מיד היה רושם אותה ושולחה לשמיים ואילו אצלכם אני לא רואה שאתם כותבים ולא שאתם שולחים זאת לשמיים..."

רשות כניסה אל חדרו של ה"בני יששכר" היתה כרוכה בלימוד תורה. כאשר באה אישה עם קויתל או אדם פשוט היה מקבל אותם מיד. אבל בבוא יהודי אשר היה מסוגל לשבת וללמוד, היה דורש ממנו בתחילה ללמוד זמן מסויים, שבוע או יותר, לעיתים אף שלושים יום, באומרו לו: "קודם תלמד אצלי ימים מספר ורק לאחר מכן אהיה רבי שלך!" ("הרבי ר' צבי אלימלך מדינוב")

"מחלה נעה וחלה ומלכה ותרצה - ולהלן הוא אומר ותהיינה מחלה ותרצה, מלמד שכולן שקולות, לכן שינה סדרן". (כ"א ורש"י)

מתוך מכתבו של הגאון הצדיק רבי אריה לויין אל מחותנו, הגאון הצדיק רבי מרדכי צוקרמן

"שמח אני לשמוע שמועות טובות על החתן, טוב שם משמן טוב, ביגיעת תורתו, ביראתו והנהגתו בהנהגת בית הוריו הדגולים במידת ההסתפקות, כדברי מחותני אור ישראל רבן ומאורן של ישראל כי מידת ההסתפקות הוא אוצר היחידי שלא נתרקן ולא נחסר תמיד!

אגב ארשום איזה דבר אשר זיכני ה' יתברך להבין לפי מיעוט שכלי בהסכמת ישרים. המשנה (גיטין ט"ז) אומרת "בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן ... רבי עקיבא אומר, אפילו מצא אחרת נאה ממנה". ומתפללים להבין כוונתו.

אמרתי לבאר על פי הגמרא (שבת כה) "ת"ר איזהו עשיר ... רבי עקיבא אומר כל שיש לו אישה נאה במעשים". וביאר המהרש"א: נאה במעשים, הכוונה שהאישה מסתפקת במועט ואינה מבקשת מבעלה קישוטים, שמלות ושאר דברים. (עיי"ש) בזה מיושבת קושיית הרמב"ם, מדוע אם מצא אחרת נאה ממנה יכול לגרשה, הלא בידו לקחת גם אחרת? אלא הדברים מובנים: אם הראשונה לא מסתפקת במועט, אי אפשר לו לקחת אחרת!

(תפארת רפאל" עמ' רל"ז)

לא כולן שקולות

אישה כשרה העומדת לערוך בביתה סעודת חתונה, ורוצה לנהוג עם האורחות כראוי על פי חוק ומשפט. ביקשה להורות לה את הדרך אשר תעשה עם הנשים, כל אחת לפי כבודה.

הנה פשוט שאשת חבר כחבר, ויש לה יתרון על שאר הנשים לתת לה חשיבות, הן בנטילת ידיים, הן במקום הישיבה והן בשאר עניני הכבוד.

אך הסתפקנו באישה שבעלה אינו תלמיד חכם, רק אחי בעלה תלמיד חכם, האם יש לה יתרון על שאר הנשים. וגם אם יש כמה נשי תלמידי חכמים שבעליהן שווים בחוכמתם, אך אחת מהן גיסה ת"ח, האם הדבר מהווה יתרון לכבדה יותר מן השאר. השיב ה"בן איש חי": ודאי זה שאחי בעלה תלמיד חכם חשוב יתרון ומגיע לה בשל כך כבוד. כדברי הגמרא בזבחים - "חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל. יבמה מלך, בעלה כהן גדול, בנה סגן, בן בנה משוח מלחמה ואחיה נשיא". הרי שמעלה זו של אח בעלה נוגעת אליה.

(תורה לשמה" רס"א)

אימתי נהיה פינחס "משוח מלחמה", האם עתה או בשמחת אלישבע? עיין בעלי התוס' בפסוק "והיתה לו ולזרעו". (כ"ה י"ג)

"השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם". (כ"ה י"א)

היה זה בעת מחאה של "נטורי קרתא" כנגד תלמוד תורה "תורת אמת" בירושלים, על שהתחילו לקחת ארוחת צהריים מהעירייה הציונית...

קבוצת אברכים באה לביתו של המנהל, הרה"ח רבי לייבל סלונים. ביניהם היה הג"ר אברהם יעקב אפשטיין. בתוך רתיחתו, כשדיבר עם רבי לייבל נתן מכה על השולחן ושבר לרסיסים את הזכוכית שכיסתה את השולחן. רבי אברהם יעקב התנצל ואמר שמחר הוא יביא כסף וישלם את שהזיק.

אולם רבי לייבל סלונים אמר לו שהוא לא מוכן לקבל כסף, כי זכות היא שבביתו שברו זכוכית על ריתחא דקדושה!

(החומה")

הגאון רבי אברהם יעקב אפשטיין היה שנים רבות מנהל רוחני בישיבה קטנה מאה שערים ומראשי ישיבת "תורה ויראה". היה צדיק גדול בין אדם לחברו מתוק במידותיו ואין זה סותר שהיה קנאי גדול. עוד זכור איך היה עובר בימי חמישי ושישי ברחוב יפו, מחלק בין החנויות את הפתקים "זכור את יום השבת לקדשו" וזמני כניסת ויציאת השבת ותולה אותם אצל מי שמסכים.